

Pentru monarhie:
Pre an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fôca apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Ună şiră garmond:
odată 7 cr., a doua oră 6 cr., a treia oră 5 cr.,
şi de fie care publica-
tiune timbru de 30 cr.

Totă ce privesce fôca
să se adreseze la «Re-
dactiunea şi Admini-
stratiunea Unirii»
în
Blaşiu.

Fôce bisericescă-politică.

Anul IV.

Blaşiu 8 Septembre 1894.

Numărul 38.

Soşi de luptă?

Fôca noastră pôte să apară numai odată la săptămână şi de aceea nici nu pôte să tracteze tôte temeale așa pe larg şi de des, pe cum ar dori. Dar sermana de ea face, ce pôte, se silesc a suplini după puteri într'un număr, ceea ce ar puté să facă în şese numeri.

Între altele a ventilat ea deja de multă vreme idea, ca noi Românii să nu strigăm numai, că Ungurii ne înghit de vii, ci să ne silim a ne afirma pe tôte terenele ca Români, şi atunci să nu ne temem, că ne vor înghiţi Ungurii. Amă dîsă adese ori, că ceea ce nu prea putem să isprăvim pe terenul politice fiind-ne pe acestu teren mânia încătuşate şi aripile ciontate, aceea să cercăm a o isprăvi pe terenul social: anume să ne afirmăm cu totu prilejul ca Români.

Recunoscem, că e frumôsă virtutea smereniei şi a modestiei, şi martor ne este Dumneş, că nu voim să lovim în aceste virtuţi, cându susţinem, că şi în privinţa acestei teme putem să reprimăm cu conştiinţa liniştită şi cu ore-şi care mândrie la activitatea noastră de până acum.

Între terenele, pe cari ar fi să ne afirmăm între ori ce împrejurări ca Români, unul dintre cele mai de frunte este cel economic.

Ori de câte ori ni-s'a datu prilej, noi nu am întârziat a atrage atenţiunea cetitorilor nostri la arma acésta,

care împreună cu alte arme este în stare a ne asigura învingerea asupra vrăşmaşilor numelui de Român. Amă făcut o acésta, pe cum ni-se da prilej, acum între „Noutăţi“, acum în „Feuilleton“, ba în timpul din urmă amă riscat şi câţiva articuli primii, cari tracteză despre tema acésta.

Şi convinşi fiindu, că „unde-să doi, puterea creşce, şi duşmanul nu sporesce.“ articolul nostru cel mai de pe urmă, care tracta despre tema acésta, l'amă închiat cu cuvintele:

„Credem, că ar fi bine, ca jurnalistica noastră să se ocupe şi de cestiunea acésta cu de-adinsul, pentru ca să ne disciplinăm după putinţă şi pe terenul economic, şi așa cuvintele „Deşteptă-te, Române!“ să nu fie în gura noastră numai o frasă golă.“

Şi în urma acestei inițiative sperăm, că una dintre acelea foi ale noastre, cari parcă au luat așa dîcîndu în arîndă naționalismul Românilor, bună oră „Gazeta Transilvaniei“, vedîndu, că sunt bune cele ce amă scris noi, va convoca tôte celealalte foi românesce de dîncoce de munţi la o consfătuire frăţescă, pentru ca ele să-şi croască pe terenul de sub întrebare o purcedere comună uniformă, şi așa să se uşureze ajungerea ţintei.

Şi ce să veşi? „Tribuna“ rischază publicarea unei singure corespondinţe, scrise altcum cu inimă şi cu durere de nemu. Êr „Gazeta Transilvaniei“, — da,

ea face şi mai mult: — ea se silesc a ne pune beţe în rôte.

Êtă ce scrie prin rostul unui raportor alu său subscrisu „Unu ôspe“ în nrul său 185 din 5 Septembre:

— „Unirea!“ „Unirea“, scîi tu bine, că numai Argusiadele şi Palavrele le tracteză pe larg în „Foia“ sa, şi-şi dă silinţă — vrednică de mai bune lucruri — de a improşca în modu bîdăranu în faţa publicului din Blaşiu şi juru cuvinte, ca „fie-le ruşine“ pentru că cumpără de airea ce nu se află la „Consumu“ (prăvălia Reuniunii de consumu) —.

Cuvintele acestea nu ne-au surprins de loc. Până acum nu s'a întimplat adecă nici odată, ca „Gazeta“ să recunoscă ore ce bine în „Unirea“.

Dar ele ne-au cam întristat. Nu sperarea vre unui câştig moral ori material al nostru ne-a însuflat cele ce amă scris despre tema de sub întrebare, pe cum nici reuniunea din Blaşiu nu s'a întemeiat cu sperarea vre unui câştig moral ori material deosebit de mare al acţionarilor, ci şi una şi alta a avut înaintea ochilor emanciparea Românilor de sub jugul economic al străinilor.

De aceea înţelegerea noastră frăţescă cu privire la cele ce avem, să facem pe terenul economic, nici pe departe nu ne-o amă închipuit așa, pe cum se vede, că şi-o închipuesc domni dela „Gazeta“.

Fie-le de bine, că apără interesele jidovimii de pe la noi.

Feuilleton.

Instrucţiuni pentru predicatori.

(Fine.)

5. Dar dacă în alegerea temelor se pot observa multe greşeli, atunci sunt a se deplânge nu mai puţin grave în forma tractării. În privinţa acesteia învaţă foarte bine Acuinatul, că pentru a fi sincer, lumina lumii, predicatorul cuvintului dumneşesc, trebuie să aibă trei lucruri: cel dintâi e consecuenţa, ca el să nu se abată dela adevăr; alu doilea e claritatea, ca el să nu înveţe întunerecul; alu treilea e folosul, ca el să cerce mărirea lui Dumneş, nu pe a sa (I. c.). Dar durere, forma multor conţiuni de astăzi nu numai că nu are claritatea nobilă şi simplitatea evangelică, ce ar avé să o caracterizeze, ci ea este învilită de tot în difuziune negurosă şi într'o materie abstrusă, ce trece preste capacitatea comună a poporului şi-ţi pune pe buze tânguirea aceea compătimitore: „Pruncii au cerut pâne, nu este, cine să frângă lor.“ (Plâng. 4, 4.)

Încă şi mai rău e, că de multe ori lipsesc acelu timbru de sfinţenie, ceea spirare

de evlavie creştinescă şi cea uncie a Spiritului Sfinţ, în virtutea căroră vestitoriu Evangelic totdeauna ar trebui să pôtă dîce despre sine: „Cuvintul meu şi propovăduirea mea nu era întru cuvinte îndemnătore ale înţelepciunii omeneşce, ci întru arătarea Spiritului şi a puterii“ (I Cor. 2, 4.). Omenii de aceea dîmpotrivă se razimă aprôpe numai şi numai pe „cuvinte îndemnătore ale înţelepciunii omeneşce“ şi grijesc foarte puţin ori de loc de cuvintul lui Dumneş, de sfinţa Scriptură, carea totuşi ar trebui să fie isvorul cel dintâi al elocinţei sacre, pe cum învătă deunăzi gloriosu stăpânitoriu Pontice cu cuvinte ponderose, a căroră reproducere o primim aci de potrivită: „Chiară puterea acésta proprie în felul său şi deosebită a Scripturii, provenitore din spirarea dumneşescă a Spiritului Sfinţ, dă predicatoriului vadă, îi oferesce libertatea apostolică a cuvintului, îi împărtăşesc o elocinţă puternică şi învingătoare. Celu ce reproduce în conţinerea sa spiritul şi puterea cuvintului dumneşesc, acela grăesc „nu numai în cuvinte, ci şi întru putere şi în Spiritul Sfinţ şi întru adevăre multă.“ (I Tes. 1, 5.) De aceea purcederea aceloră, cari predică despre religiune şi vestesc preceptele dumneşesc

astfel, câtu ei aducă aprôpe numai cuvinte de ale înţelepciunii şi cuminţiei omeneşce şi se razimă mai mult pe motivele sale decât pe cele dumneşesc, are să se privesc de întorsă şi nebăgătoare de samă. Căci strălucescă şi clipescă vorbirea lor, ea totuşi va fi neapărat slabă şi rece, pentru că-l lipsesc focul cuvintului lui Dumneş, şi va fi departe de puterea cuvintului dumneşesc, despre care se dîce: „Pentru că viu este cuvintul lui Dumneş şi lucratori şi mai ascuţit decât totă sabia ascuţită de amindouă părţile, şi străbate până la despăţirea spiritului şi a sufletului“ (Evr. 4, 12.). Dar în consonanţă cu cel mai priceput trebuie să se concedă, că în sfinţa Scriptură se cuprinde o elocinţă feiurită, bogată şi vrednică de mară lucruri, pe cum o a înţelesu şi o esprimă acésta cu pîtrundere s. Augustin (de doctr. christ. 4, 6, 7), şi o întăresc esperinţa celor mai distinşi predicatori, cari cu mulţămîntă cătră Dumneş marturisesc, că vestea sa o mulţămesc mai ales cunoscinţei sale intime a Bibliei şi contemplării sale evlaviose.“ (Encicl. despre studiul sfinţei Scripturii din 18 Nov. 1893.)

6. Acesta este deci isvorul cel mai de frunte al elocinţei sacre, Biblia. Dar

Și macarū de ar grăi adevărulū. Cândū amū scrisū noi, ca Blășeni sã cumpere numai dela reuniunea de consumū? Cândū amū „*improșcatū în modū bādăranū în fața publiculū din Blașū și jurū, pentru cã cumpărã de airea, ce nu se aflã la Consumū?*” „Gazeta” și raportorulū ei nu umble cu mâța în sacū. Cândū amū voitū noi, sã impededãmū desvoltarea altorū firme românesce în piața comercialã a Blașului? Înse înzãdarū întrebãmū, cãci devisa domnilorū dela „Gazeta” este: Calumniare audacter, semper aliquid haeret.

Ei dicū despre noi ca închiare: „Aștãptã, frate, sã se mai cõcã și cei dela „Unirea” din Blașū. Nu poți preține dela cineva ceea ce nu are.”

Noi dupã cele citate din „Gazeta” le putemū dice, cã suntū rescopiți, ori dorã s'au vîndutū și ei firmei „Haas et Deutsch”.

Alternativa va fi cam supãrãtoare pentru domniile lorū și põte cã și pentru alții. Dar noi amū fi cei dintãiu, cari s'ar bucura vëdëndū, cã supãrarea le-a fostū spre folosū.

Într'aceea nu ne pasã, cã „Gazeta” și raportorulū ei „șã dã silințã de a improșca în modū bādăranū” în fața noștrã, pentru cã voimū binele poporului nostru.

E ceva mângãitorii în aceea, cã suferi pentru o causã bunã.

Și de aceea, ori cãtū ne vorū învinui „Gazeta” și raportorulū ei, cã amū fi „aroganți”, noi totū vomū continua a dice: Fie-le rușine inteligențilorū nostri de pe la Blașū, cari se laudã, cã suntū Români mari, și totū atuncia desprețindū comercianții și industriașii români îmbogãțescū pe cei strãini. Fie-le rușine, cãci comitū tradare de nẽmū.

Învinuiri neîntemeiate. — Amū fostū cei dintãii, cari amū avutū cunoscințã despre circulara Consistoriului din Blașū, care cu-

prinde principiile, ce trebuie sã se aibã în vedere la înființarea și susținerea de școle românesce în comunele, unde locuesc și Români greco-orientali. Noi înse nu amū publicat'o, pentru cã amū cređutū, cã prin acẽsta amū face o greșelã. Motivele, cari ne-au îndemnatū, sã nu o publicãmū, nu le vomū desfãșura aci, pentru cã nu voimū, ca rëulū, ce s'a fãcutū deja prin publicarea ei, sã-lã facemū noi încã și mai rëu.

Dupã ce înse circulara acẽsta nu numai s'a publicatū de tõte foile politice românesce, ci s'a și comentatū, noi suntemū datorii, sã rectificãmū comentarele greșite și tendențioase, ce i-s'au fãcutū.

„Gazeta Transilvaniei” în numërulū 184 din a. c. publicãndū acẽstã circularã și esclãmãndū, cã „*urmașii vorū aminti cu recunoscințã numele celorū ce au urzitū și realizatū acestū laudabilū pactū,*” folosese și acẽstã ocaziune spre a susține neadevërulū, cã „*pãnã în timpulū de față*” numai „*caprițulū și încãpãținarea unorū teologi cu brîne roșii și cu cruci de aurū pe peptū a trasū dungī preste tõte așteptãrile juste ale poporului și a fãcutū imposibilã ori ce înțelegere hotãrîtã între cele dõuẽ confesii ale nõstre*” în ceea ce privesce înființarea și susținerea de școle comune românesce.

Fãțã cu acẽstã acuzã gravã amū putẽ sã desfãșurãmū totū istoriculū tractativelorū relativū la școlele din comunele mixte, și atunci s'ar vedẽ, cari au fostū causele, ce au impeditatū pãnã acum înțelegerea între Consistoriile din Blașū și Sibiu. S'ar vedẽ din istoriculū acesta, cã nici caprițulū și încãpãținarea, nici calitatea de teologi, nici brînele roșii, nici crucile de pe peptã n'au impeditatū înțelegerea din cestiune. Înse nu este oportunã a spune tocmai acum totū, ce scimū din istoriculū cauzei.

Cu tõte acestea vomū face cãteva constatãri basate pe fapte notorii și informațiunil primite dela bãrbații competenți.

Încercãrile, ce se fãcuserã pe la anii 1885 și 1886 pentru a stabili o procedurã uniformã în ceea ce privesce susținerea și înființarea de școle comune pentru Români

gr. cat. și gr. orientali din comunele, unde acẽstia locuesc împreunã, rãmaserã fãrã rezultatū, deși și de o parte și de alta s'a arãtatū destulã bunãvoințã. În acela-si timpū înse s'au întimplatū în mai multe comune, cã Români de ambele confesii s'au înțelesū frãtesce între sine cu privire la susținerea școlilor, și Consistoriile au aprobatū acẽstã înțelegere în mai multe casuril concrete. Casurile acestea concrete, pe cum de sine se înțelege, au fostū totū atãtea ocaziuni, cari au datū ansã la lãmurirea și cristalisarea ideilorū pentru o viitoare procedurã uniformã.

Cândū înse guvernulū a prezentatū proiectulū de lege despre regularea salarelorū învãțãtoresce, o înțelegere stabilã și o procedurã uniformã s'a impusū cu o necesitate nelãvinșã.

Atunci a pãșitã „Unirea” în publicū cu cestiunea acẽsta. Unū teologū cu brîu roșu a scrisū în numërulū 18 alu „Unirii” dela 30 Aprilie 1892 unū articolū sub titlulū „*Cu puteri unite*”, care precum ne aducemū aminte, a fostū reprodușū și de „Gazeta Transilvaniei”. În acestū articolū nu numai s'a enunțatū principiulū de a înființã și susține școle ca cele contemplate de circulara consistorialã, ci s'a arãtatū în detaliu și modulū și procedura, ce ar trebui sã se urmeze în causã. Și cine va asemãna acelū articolū cu circulara consistorialã, va vedẽ, cã principiile desfãșurate în articolū și procedura recomandatã acolo suntū în esențã identice cu cele cuprinse în circularã.

Nu multū dupã aparițiunea acelui articolū Mitropolitulū Vancea, unū teologū cu brîu roșu și cu cruce de aurū pe peptū, în conțelegere cu Consistoriulū sãu s'a adresatū cãtrã Consistoriulū din Sibiu în cauza înființãrii și susținerii școlilorū comune, și mulțãmitã bunãvoinței, cu care a fostū întimpinatã acẽstã propunere și în Sibiu, înțelegerea s'a fãcutū cu atãtū mai virtuosū, cã și teologulū cu brîu roșu din Sibiu, și teologulū cu brîu roșu din Blașū, cari au fostū referenți în acẽstã causã, și cari și verbalū au avutū

în locū de a scõte din „*isorulū apei celei vii*”, se îndrãptã acești predicãtori modernizați cu abuzulū sãu nesuferibilū la „*cisternele gãurite ale înțelepciunii omenesce*”, în locū de a aduce texturile dumnezeesce inspirate și ale sfințilorū Pãrinți și ale conciliilorū, citẽzã ei pãnã la grãțã auctori profani, și anume auctori și opuril, cari forțe adese ori admitū espicãri forțe cu dõuẽ înțelesuril și forțe primejdiõse. „Și acela e unū abuzū mare alū elocinței sacre, dacã teme religiõse se tractẽzã numai și numai în interesulū vieții acesteia și nu se grãesce despre cea viitoare, se însirã avantãjele, ce le-a adusū religiunea creștina societãții, și se retacū datorințele, se descrie Mântuitorulū dumnezeescū numai ca iubire și nu se dice nimica despre dreptatea lui. De aci provine puținulū rezultatū alū unei astfelū de conțuni, dela care unū omū de lume se depãrtẽzã cu convingerea, cã elū fãrã de a-și schimba morãvurile are numai sã dicã: „*Eū credū în Isusū Christosū, și voiū fi unū creștinū bunū.*” (Cardinalū Bausa, arhiepiscopū de Florențã, cãtrã clerulū sãu tinëru, 1892.)

Dar ce privescū pe omeni aceia fruptele conțunii? Nu acẽsta este ceea ce cercã ei mai alesū; ei cercã, sã lingușescã ascultãtorilorū „*cu scãrpinarea urechilorū*” (II Tim. 4, 3), și dacã vedū numai, cã bisericile suntū pline, nu se interezã de aceea, cã ore sufetele rãmãnū gõle. De aceea ei nici odatã nu grãescū despre pãcatū, nici odatã

despre cele de mai de pe urmã, nici odatã despre alte adevëri forțe momentõse, cari ar putẽ sã producã o tristare spre folosū, ci grãescū „*cuvinte, cari placū*” (Is. 30, 10), și chiarū și acẽsta o facū cu o elocințã mai multū demagogicã decãtū apostolicã, mai multū profanã decãtū sacrã, carea le aduce aplause și complãcere, ceea ce a ostinditū deja s. Ieronimū, cândū a scrisū: „*Cândū înveți în bisericã, sã nu se provõce aclamare, ci suspinarea poporului; lacrimile ascultãtorilorū sã fie lauda ta*” (ad Nepotian). De acolo urmẽzã, cã tõtã predicarea lorū atãtū în cãtū și afarã de bisericã se înfãțisẽzã încunjuratã de o anumitã spoelã teatralã, carea-i lea ori ce timbru de sfințenie și ori ce putere supraomenescã; de acolo urmẽzã și la poporū și, sã grãimū francū, și la o parte a clerulū corumperea gustului fãțã cu cuvintulū dumnezeescū, smintelã tuturorū celorū bunil și puținulū ori nici unū folosū pe sama celorū rãtãciți și necredincioși, cari, chiarū și dacã vinū une ori în mulțime mare, ca sã asculte astfelū de „*cuvinte, cari placū,*” atrași mai alesū de sunãtõrele cuvinte „*progresū, patrie, sciințã modernã*”, dupã ce au aplaudatū cu cãldurã pe vorbitorulū, „*care scie modulū adevãratū de a predica,*” se ducū din bisericã așa, pe cum au venitū: „*ei admiraū, dar nu se îndreptã*” (ex Aug. in Matt. 19, 25.).

Voindū deci acẽstã sacrã Congregațiune, sã implinẽscã mandatulū veneratū alū Sfinției

Sãle și sã punã stavilã unorū abuzuril așa de mari și vrednice de disprețū, ea se îndrãptã cãtrã toți Rev. episcopi și superiori generali ai ordurilorū religiõse și institutoril bisericesce pie, ca ei sã purcõdã împotriva acelorã cu tãrie apostolicã și sã se îngrijescã din tõte puterile de stirpirea lorū. Aducẽndu-și deci aminte, cã ei în sensulū mandatului sacralū conciliū din Tridentū „*suntū datorii, sã aplice bãrbații destoinici în acestū oficiū de predicãtori*” (sess. V. c. 2. de reform.), ei sã aplice în afacerea acẽsta grijea de prudințã cea mai mare. Dacã e vorbã de preoți din diecesa lorū, sã rãmãnã statornici pe lângã aceea, ca sã nu le încredințeze unū oficiū așa de mãrețū, mai înainte de ce i-ar fi probatū prin unū esamenū ori, pe altã cale potrivitã: nisi prius de vita et scientia et moribus probati fuerint (l. c.). Cândū e vorbã de preoți din alte diecese, sã nu admitã pe nici unulū într'a sa la predicare, mai alesū la ocaziuni solemne, dacã elū nu produce dela episcopulū propriū ori dela superiorulū sãu regulãrū epistole, cari cuprindū o mãrturisire bunã despre morãvurile lui și despre capacitatea lui pentru unū astfelū de oficiū. Superiorii cãlugãrilorū din ori care ordū, societate ori congregațiune sã nu concõdã supușilorū sãi a predica și cu atãtū mai puținū sã-i recomãnde Ordinarietelorū prin atestatulū sãu, dacã nu suntū încredințãți forțe bine atãtū despre purtarea lorū moralã, cãtū și despre capacitatea lorū potrivitã de a vesti

ocasiune a discuta această cauză, își ținură de datorință a înlătura toate diferențele.

Din toate acestea se vede lămurit, că pasajul citat mai sus din „Gazeta” ne dovedește, că această foie nu numai a scris fără a avea cunoștință de cauză, ci a scris și într-un stil cu totul neobișnuit între omeni cum se cade, pentru că aceștia prețuesc și calificațiunea teologică, stiméază și meritele preoților distinși, și nu batjocoresc gradurile ierarhice.

Revistă bisericească.

Din Patrie.

Episcopul Desewffy dela Timișóra, care frângându-și un picior cu ocaziunea vizitării canonice făcute înainte de Rusali a fost silit, să absenteze dela reședință timp de trei luni, în 31 l. tr. rentorcându-se în Timișóra a fost întimpinat serbătoresc de clerul gremial. Mulțumind pentru primirea, ce i-s'a făcut, episcopul Desewffy a făcut amintire și despre catastrofa din 21 Iunie (votarea căsătoriei civile în casa de sus), când ar fi lăsat să fie transportat pe lectică la votare, dacă ar fi afirmat dela votul lui rezultatul votării unei legi, carea vatămă un adevăr cardinal al religiunii noastre și carea e periculoasă de o potrivă pentru patrie și națiune; dară după ce a primit informațiune sigură despre majoritatea guvernului, a ascultat de medici rămânând sub cură. Declară, că ori cum s'ar desvolta lucrurile în cestiunile politice-bisericesci, dînsul va rămâne nemîșcat pe basa învățării dumnezeesci și a principiilor bisericesci, purcedând solidar cu ceilalți episcopi.

Foile liberale sunt infuriate din cauza mișcării catolice, ce s'a început în Ungaria de sud, și se plâng, că acolo sub flamurele bisericesci se face propagandă agrară-ultramontană, se pro-

cuvîntul dumnezeesc. Dacă Ordinarii după primirea unui predicatoriu pe temeiul bunelor epistole de recomandare, cari le-a produs, vor vedea, că el în deprinderea practică a oficiului de predicatoriu se abate dela normele și admonițiunile date în scrisoarea aceasta, atunci să-l revocă îndată la datorință cu îndrumări potrivite; ér dacă asta nu e de ajuns, atunci să-l delătore fără amânare din oficiul acesta, chiar și cu aplicarea pedepselor canonice, de cumva felul casului o pretinde acesta.

Pe cum această Congregațiune sacră scie altcum, să conteze la îngrijirea și zelul Rev. Ordinarii și superiori al ordurilor religioase, așa nutrește ea și încrederea, că mai ales prin acțiunea lor modul acesta modern de a vesti ori mai bine a schimosi cuvîntul lui Dumnezeu în curîndu se va îndrepta și în sfârșit după delăturarea mijloacelor lumesci de a momi se va restitui predicării maiestatea ei venerandă firéscă și de odată cu acesta și puterea ei supraomenească spre onórea lui Dumnezeu, spre mântuirea sufletelor, spre avantajul general al bisericii și al lumii.

Roma, din secretariatul sacrei Congregațiuni a episcopilor și regularilor, în 31 Iulie 1894.

Isidor card. Verga
prefect.

Luigi Trombetta
prosecretariu.

vocă și propaganda șvábescă. Agitația credă acele foi, că e condusă de unii prelați, cari țesu intrigi în contra auctorității primatului și a Papei. Se vede că ferbințala cea mare și frica de ultramontană fac pe domni liberali să aiureze.

Certa dintre „M. Állam” și primatele Vaszary a îndemnat pe o parte a cetățenilor din Strigon, să facă ovațiunii primatului. Ovațiunea a inscenat-o Duminecă primariul orașului. S'au și prezentat vre-o 200 de persoane, dară paeoțimea — cu excepțiunea călugărilor, — deși a fost invitată, nu a voit, să se prezenteze. De acolo au mers la palatul primatului, unde primariul a asigurat pe Eminența Sa despre alipirea cetățenilor către dînsul, care alipire atacurile inimice o măresc numai. Primatele a răspuns cu lacrimi în ochi accentuând, că în aceste timpuri grele îi servește spre mângăere alipirea orășenilor, și se tângue, că mai mult i-a vulnerat inima afirmarea, că s'ar fi vindut guvernul spre a nu-și împlini datorința. Slabă mângăere va fi făcut primatului ovațiunea pusă la cale de organele guvernului liberal!

În curîndu va apăre în Nagy-Selmecz o foie populară catolică în limba slovacă. Redactorul noiei foi va fi camerarul papal Ștefan Rakovszky.

Foile liberale au divulgat falma, că Roma ar fi încunoscîntă în 17 Iulie a. c. pe primatele Vaszary, că resignéază la lupta cu guvernul magiar în cestiunile politice-bisericesci. Falmele acestea au fost desmintite în „Vaterland” din Viena, și acum o desminte corespondentul din Roma al lui „Fejérmegyei Napló”, care a primit informațiune, nemijlocite din loc competent, că adevărul Roma nu a resignat, ci așteptă, ca episcopii, preoții și poporul din Ungaria de o potrivă să lucre după inviațiunile, ce le-a dat Roma acum sunt doi ani, sau cel puțin să spriginéască pe frunțași și să nu le pună pedeci.

În afacerea lui „M. Állam” cu primatele Vaszary foile catolice se pronunță fără excepțiune pentru „M. Állam”, pe când cele liberale pentru primatele. Împrejurarea, că liberalii îl apără pe primatele, este cea mai îngreunătoare pentru el.

Germânia.

În a doua ședință publică a congresului al 41-lea al catolicilor germani s'a cetit telegrama Sfinției Sale Leo XIII, în care amintind despre mișcările socialiste, cari turbură pacea bisericii și a vieții sociale, îndemná pe catolici la unire strînsă, de-orece din această unire se revarsă binecuvîntare preste patrie și religiune.

Profesorul universitar Dr. Kurth a vorbit despre cestiunea romană arătînd, că pace și ordine numai atunci va fi, când se va restabili cea mai veche și cea mai sfîntă suveranitate, — domnia lumescă a Papei. Acesta însă nimeni nu voește a o restabili prin răboi, ci pe cale pacinică.

Al doilea orator a fost profesorul Schaezman din Utrecht, care a vorbit despre Societatea lui Isus. El a dîș,

că patria sa Holanda nu se pôte lăuda cu tesauri, ci cu instituțiunile sale libere; acolo și biserica catolică se bucură de libertate necondiționată. Episcopii se denumesc fără întervenirea statului, statul nu are influență asupra educațiunii, școlilor catolice și aplicării preoților; ordurile și congregațiunile religioase pot desvolta o activitate nelimitată. Societatea Iesuiților încă lucră neconturbată, cei ce uréscu pe Iesuiți, nu-i cunosc, și statul, care nu-i pôte consuma, arată, că e bolnav. Dacă catolicii germani vor fi solidari, vor recăpeta Iesuiții.

Müller a vorbit despre caritatea creștină, care singură pôte vindeca relele sociale.

În 28 Aug. și-a ținut adunarea generală în Köln și asociațiunea reuniunilor populare catolice, cari reuniuni în 1894 au avut 147,445 membri. Organul de publicitate al asociațiunii apare în 175.000 de esemplare. Aici s'au ținut două disertațiuni populare: despre însemnătatea socială a familiei și despre reuniunile populare și democrația socială. După aceea a urmat adunarea președinților dela reuniunile de lucrători, apoi adunarea reuniunii de binefacere „S. Vincentiu”.

A treia ședință s'a ținut în 29, în care s'a hotărît, că în anul viitor congresul se va ține în München, unde a fost invitat din partea alor 51 reuniuni. Deputatul din centru Dr. Lingers a propus congresului, să-și exprime recunoștința față de acei membri ai corpurilor legiuitoare din Ungaria, cari au făcut opoziție căsătoriei civile și celorlalte proiecte bisericesci-politice. Congresul a primit propunerea rugîndu pe președinte, să aducă această hotărîre la cunoștința contelui Zichy Nándor.

În ședința publică a vorbit contele Stolberg despre activitatea salutară a reuniunii „S. Bonifațiu”, care în 1893 a jertfit 2 1/2 milioane pentru bisericele și școlile misere. Dr. Kochmayer arată necesitatea organizării sistematice a lucrătorilor și a înfățișării lor la alegeri, unde fiind bine organizați se pot valida. Deputatul principe Arenberg a ținut un discurs despre raportul dintre politica colonială și misiunile religioase. Éra profesorul Dr. Schädler despre cestiunea școlară, accentuând rentórcerea la creștinismul pozitiv.

În 29 Aug. s'a celebrat părăstas pentru membrii defuncți ai congreselor. Totu atunci și-au ținut congresele jurisconsultii catolici, reuniunea „S. Rafael” și studenții universitari.

A patra ședință a fost în 30 Aug. Fabricantul Vogens se ocupă de cauzele lipsei de lucru și recomandă reducerea la 8 ore de lucru. Deputatul Dr. Lieber a vorbit despre idealurile creștinismului, cari ne ridică preste gândurile și necasurile vieții și suprimă în noi egoismul, care omórá viața creștină. Creștinismul luptă pentru dreptu, libertate și dreptate, îndemná la muncă și la respectarea dreptului de esistență și perfecționare a fiecărui om.

După vorbirea lui Lieber președintele a ținut cuvîntul de închidere, éra

cardinalul-archiepiscopu Krentz, premitându o scurtă alocuțiune, a binecuvîntat pe cei ce au participat la congresu.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Duminecă și-a ținut darea de samă înaintea alegătorilor săi din Oradea mare și Tisza Kálmán. Ascultători au fost puțini, și aceștia încă au rămas nemulțămiiți cu vorbirea marelui zdrobitor al naționalităților. El și-a început discursul cu cestiunile bisericesci arătându, că introducerea căsătoriei civile a fost necesară, și încă de prin 1840 a fost vorba de introducerea ei. Cu privire la reforma administrativă este de părere, că oficialii să-i numescă statul, rămânendu în altele organizarea comitatensă așa, cum se află ea de presente.

În fine se ocupă și de cestiunea de naționalități, în resolvirea căreia se deosebesce de Hieronymi. Tisza după ce spune, că cestiunea de naționalități nu este așa de periculoasă, pe cum se susține, laudă pe Khuen-Héderváry, care a sciut compune această cestiune în Croația. Recunoște, că poporul român e bun, dară agitatorii îl seduc; pasivitatea o condamnă, față de ultraștii recomandă asprimea legii, dară pentru singuratici să nu fie persecutată rasa întregă. Societatea să se siléscă a atrage naționalitățile. Agitațiunile strică statul magiar. Tisza nu voesce, să scie de revisiunea legii electorale, reducerea censului, înmulțirea alegătorilor, egala îndreptățire și respectarea legii de naționalități.

Ministrul Festetich Andor sub pseudonimul de Szelestei András advocat în Budapesta și însoțit de inginerul Szamecz Lajos în 31 l. tr. a fost în H.-M.-Vásárhely, unde spre a cunoște gravaminele socialiste s'au dat ei de socialiști luându parte la o adunare socialistă și visitându pe fruntașii socialiști.

Olanda.

Congresul interparlamentar de pace s'a deschis în Haga în 4 a c. fiind reprezentate mai toate parlamentele europene. România a fost foarte bine reprezentată, pe când din Ungaria abia se află acolo doi deputați, Pázmándy și Veress. Ministrul Van Housen în cuvîntul de deschidere a recomandat membrilor congresului, că în deosebii să se ocupe de cestiunea arbitrajului, conținându-se dela atingerea directă a cestiunilor actuale și să nu se încredă în acei preținși amici ai păcii, cari predică războiului civil. Ca președinte al congresului a fost ales dl. Rahusen (din Amsterdam). Foilor magiare li-s'a telegrafat din Haga, că delegații români în frunte cu exministrul Urechia, spriginiiți de unii delegați italieni, spanioli și elvețieni, au voit să pună la ordinea zilei cestiunea română; dar majoritatea din comisiune a fost de părere, ca cestiunea română să nu se pună în ordinea de zi.

Față cu aceste sciri ale foilor magiare dl. Dr. Ștefan C. Popu cu datul

Scheveningen-Bad 5 Sept. depeșeză „Tribunei“ următoarele:

„Ieri s'au deschis conferențele prin discursul ministrului Housen. Urméază discursul grupelor naționale. Dintre Magiari Pázmándy a sosit singur. El vorbește pentru Magiari, laudă Ungaria. Spune, că e o țară mare cu 18 milioane locuitori. Urechia e vicepreședinte al conferenței. Salută Olanda, țară mică, dar mare prin sentimentul justiției și prin cultura sa. Aplause îi urméază. Se votéază o propunere a francesului Trainieux, favorabilă naționalităților, recomandându statelor eternele regule ale justiției. Pázmándy neputendu împedea votarea propunerii promite, că guvernul magiar va satisface — pe lângă unitatea statului — toate pretensiunile, și spiritele agitate se vor liniști.“

La cestiunea noastră.

Cestiunea noastră este cunoscută și apreciată după merite în toată Europa, și toate sforțările jidano-magiare de a o înăduși rămân zădarnice și ridicole. „Germania“, țară de renume european și organ principal al catolicilor germani, în Nr. dela 26 l. tr. se ocupă de cartea dlui senator Urechia intitulată „Voci latine“ scriindu următoarele:

„Chiar și cei din Ungaria au vădit de astădată, că este cu neputință a urma față cu această carte simplă vechea politică a strășului, și astfel presa magiară strigă din resputeri în contra acțiunii numitului președinte al Ligei culturale române, care acțiune ar avea menirea, să influențeze opiniunea publică a Europei împotriva Magiarilor. Unele voci mergu așa de departe, încât facu ministrului actual ungurescu imputarea, că are legături așa de puține cu străinătatea, încât nu numai că n'a împedecat acțiunea editorului „Vocilor latine“, dar nici n'a fost în stare a găsi căi și mijloce, ca să descopere străinătățile, prin scriitorii din afară, maliția Ligei culturale. Și în coru răsuna strigătul: „Trebuie să se facă ceva pentru a face inofensive „Vocile latine!“ Convingerea, că trebuie să se apere contra cuprinsului acestei cărți, a pătruns în sfârșit și în redacțiunea lui „Pester Lloyd“ și a avut ca efect o apărare, care trebuie să fie pentru Germania cu atât mai interesantă, căci în mai multe locuri ea (Germania) este pusă cu Ungaria unificătoare în o comparațiune, care trebuie respinsă cu totă rezoluțiunea. Paralela, care se face aci între aceste două state unitare, este în adevăr cât se poate de rău aleasă, căci mai întâi și mai întâi în privința compozițiunii elementelor etnice cele două state se deosebesc unul de altul ca ceriul de pământ. Se da uitării ore cu intențiune sau în iperzel, că Magiarii, — și chiar aceștia sunt acușăți „Vocilor latine“, — se află în minoritate numerică față cu suma celorlalte naționalități din țările coronei ungare? Se trece cu intențiune cu vederea, deosebirea elementară între particularismul german și între acela al poporilor nemagiare din Ungaria amenințate în esistența lor? Acestea sunt astfel de deosebiri, încât ori ce argumentare făcută mai departe pe baza lor ar pute degenera cel mult la o apucătură sofistică. Scopul dorit sau cel puțin prezentat ca dorit de a convinge opiniunea publică

afară de Ungaria despre nedreptatea impuțării cuprinse în scrierea „Voci latine“ contra Magiarilor nu se va ajunge nici când pe calea acesta, chiar dacă diarele magiare și-ar da silința și de zi, să demonstreze în articuli de colone întregi „îndelunga răbdare“ a statului ungurescu, pe care o arată față cu tendențele particulare ale Românilor. Chiar și la Bismarck își lea refugiu apărătorul operei de unificare ungurescu și concludé din admonițiunea acestuia cătră Sașii din Ungaria, ca să-și cultive naționalitatea în casă și în familie, că ar fi cea mai regretabilă rătăcire, dacă cei din Germania ar fi orbiți de farmecul unor frase false și ar da orbesce mână de ajutorii particularismului român.

„Așa dară totuși începe a se naște în Ungaria téma, că strigătul de suferință al Românilor din Ungaria s'ar pute nu numai auzi afară de stlpii roși-albi-verzi, ci s'ar pute și înțelege, și repede depingă pe necuratul pe părete, înfățișându în mod măiestrită tendența mișcării Românilor din Ungaria ca îndreptată în contra ordinii de drept european. În acesta se trece cu vederea, — după cum am accentuat nu mult înainte de acesta, vorbind despre călătoria ministrului Hieronymi în Ardél, — că intențiunea atribuită mișcării Românilor de a desface Transilvania de Ungaria nu are a face nimic cu asupririle, la cari sunt espuse toate naționalitățile nemagiare din această țară.

„Dacă guvernul ungurescu, a cărui brutalitate pe toate terenele vieții de stat este a iveli ca un firu roșu în istoria mai nouă a Ungariei, voesce serios să convingă lumea esternă și în special pe Germania despre nedreptatea „Vocilor latine“, trebuie să se opréscă cu energie din calea, pe care a urmat-o până acum în politica față cu naționalitățile, și să dovedéscă în modu factic, că voesce serios a susține în Ungaria ordinea de drept european. Spre scopul acesta trebuie să se lapede de apucăturile folosite astăzi cu atata zel, cari consistă într'aceea, că sub pretext, ca toți cetățenii să-și potă însuși limba statului, simplu se închid școlile române și slovace. Forța este un rău mijloc de amalgamare; ea trebuie să producă frecări, cari durându mai multă vreme, după legile naturei cele mai elementare, trebuie să provocé războiul între naționalități. Tote mijlocele, pe cari le-ar încerca guvernul ungurescu și înțelepții lui publici spre a deveni domni preste mișcarea naționalităților din Ungaria, vor rămâne cu totul nefolositoare, câtă vreme își vor bate jocu de ordinea de drept european, la care se provocé acum. Numai înțelegerea unor mijloce coréspondătoare acestei ordini de drept va pute evita, ca „Vocile latine“ să nu se prefacă în „vocea Europei întregi.“

Generalul Türr a publicat în „Pesti Napló“ o epistolă deschisă cătră Fridericu Passy, președintele „societății franceze de arbitraj și pace între națiuni“. El aducându înainte o scrisore, pe care ar fi adresat-o la 1861 Români (?) lui Garibaldi, îi acusă pe Români cu dacoromânismul și rógă pe Passy, să nu admită în congresul internațional de pace a discuta asupra cestiunii române.

Fiul părintelui Dr. Vasiliu Lucaci, Epaminonda, alumn al Colegiului pontific

„S. Atanasiu“ din Roma, adresază întemnițatorilor în procesul Memorandului o scrisoare, în care între altele dice: „Martiri ai națiunii române! . . . Primiți și dela mine o salutare. V'am urmărit cu multă dragoste și sum în închisore cu D.-Vostre și voiți rămâne acolo, până când veți eși. Sum aproape de D.-Vostre cu inima, mă însuflețesc de același sentimentul nobil, curaj și abnegațiune, învăț dela D.-Vostre, cari ne-ați dat un exemplu așa frumos, ca astfel crescut în o școlă de martiri, să pot eși un curajos imitator al D.-Vostre.“

A apărut broșura foarte interesantă:

Documents Inédits. „L'alliance des Roumains et des Hongrois“ en 1859 contre l'Autriche publiés par V. A. Urechia ancien ministre sénateur président de la Ligue Romaine.

Colecta pentru gimnaziul din Blăși.

Suma din nrul 37. fl. 18550.73

Alexandru Boeriu vprotop.

Odorheiului a colectat:

- Din Odorhei delat:
  - Alex. Boeriu vprotop. fl. 5.—
  - Ioan Florian . . . . . „ 5.—
  - Máthé Iános . . . . . „ 1.—
  - Ilka Füle . . . . . „ 1.—
- Din Abásfalva delat:
  - Ștefan Boeriu paroch. „ 1.—
  - Boer Aron cantor . . . . . „ —.50
- Din Jacodul rom. delat:
  - Alexandru Boeriu paroch. „ 1.—
  - Anna Boeriu n. Duka véd. preotésă . . . . . „ —.50
  - Ioan Boeriu . . . . . „ —.50 fl. 15.50

„Hațegana“ asociațiune de

anteciapiune și credit în Hațeg

a colectat dela:

- „Hațegana“ . . . . . „ 50.—
- Ioan Muntean în Hațeg „ 10.— fl. 60.—

Paul Oltean doc. în Hațeg

a colectat dela:

- Maria Dobrescu (Fărcadin sup.) . . . . . „ 6.—
- Ladislau Nandra (Silvaș inf.) . . . . . „ 1.—
- Gavr. Moșu (Riuab) . . . . . „ 1.—
- Valeria Cutean . . . . . „ 1.—
- Amalia Oltean . . . . . „ 1.—
- Paul Oltean . . . . . „ 4.—
- Mihail Bontescu . . . . . „ 25.—
- Avram Stanca (Petroșeni) „ 1.—
- Ioan Băiaș (Petroșeni) „ 2.—
- N. N. (Petroșeni) „ 1.—
- N. N. (Petroșeni) „ —.20
- Basil Craiu (Tirgu Jiū) „ 2.—
- C. Rovinariu (Tirgu Jiū) „ —.50
- Marcu Muntean . . . . . „ 2.—
- Ioan Baciū . . . . . „ 2.—
- Charlota Baciū . . . . . „ 1.—
- Samuil Popescu (Totescl) „ —.40
- Mihail Iubaș (Rudemor) „ —.50
- Teodor Fogăraș . . . . . „ 1.— fl. 52.60

George Pop de Băsescl a

colectat dela:

- G. Pop de Băsescl propr. „ 100.—
- Gregoriu Pop A. Diacon „ 2.—
- Ioan Chira invet. . . . . „ 2.—
- Dr. Ioan Nechita . . . . . „ 20.—
- Vasiliu Patcaș preot . . . . . „ 10.—
- Ioan Angyal . . . . . „ 10.—
- Demetriu Coroian protop. „ 10.—
- Ștefan E. Cucu preot „ 5.—
- Ioan Truș . . . . . „ 10.—
- Mihail Bohățel . . . . . „ 1.—
- Vasiliu Gavriș . . . . . „ 3.—
- Ioan Pop . . . . . „ 10.—
- Ioan Vasváry . . . . . „ 1.50 fl. 184.50

Alexandru Augur adm. ppsc

al Fărăgăului a colectat din

Logiū dela:

- Toma Furdu . . . . . „ 1.—
- Indreiu Raș . . . . . „ —.20
- Mai mulți poporenți . . . . . „ —.82 fl. 2.02

Ioan Pop adm. ppsc a colectat:

- Din Morlaca dela:
  - Ioan Pop adm. ppsc . . . . . „ 27.78
  - Cornelia Pop . . . . . „ 5.—
  - Simeon Pop notariu . . . . . „ 2.—
  - Ioachim Lucaciū docente „ 2.—
  - Dr. Marinceș Aurel . . . . . „ 2.—
  - Biserica din Fildul demijloc „ 11.22 fl. 50.—
- Din Ciula dela:
  - Dr. Ieni Mateiu . . . . . „ —.60
  - Petru Agrișan preot . . . . . „ 2.—
  - Veronica Agrișan . . . . . „ 1.—
  - Ioan Luca . . . . . „ —.50
  - Dionisiu Muntean . . . . . „ 1.—
  - Lób Móríc . . . . . „ —.30
  - N. N. . . . . „ 1.50
  - Vasiliu Iancu . . . . . „ —.30
  - Dela poporū . . . . . „ 4.— fl. 11.20
- Din Mărgău dela:
  - Aurel Urzică . . . . . „ 2.—
  - Teodor Vlaicu . . . . . „ 1.—
  - Teodor Popa curat. prim. „ 1.—
  - Teodor Ciurțiș . . . . . „ —.10
  - Ranca Mihaiū . . . . . „ —.10
  - Poptján George cantor „ 1.—
  - Capătă Onuț colector . . . . . „ 1.—
  - Morariū George primariū „ 1.—
  - Brad Petru . . . . . „ 1.—
  - Ioan Boroș sub-not. . . . . „ 2.—
  - Teodor Mihut . . . . . „ —.20
  - Mihaiū Ciurțiș . . . . . „ 1.—
  - Teodor Panye . . . . . „ 1.—
  - Izrael David . . . . . „ 1.—
  - Teodor Mihut . . . . . „ —.20
  - Mihaiū Măț a illi . . . . . „ —.10
  - Teodor Măț a Nochi . . . . . „ —.20
  - George Ianc sanalic . . . . . „ —.20
  - George Măț nochi . . . . . „ —.20
  - George Ianc marcu . . . . . „ —.20
  - George Kapota giula . . . . . „ —.30
  - Petru Ianc roșulu . . . . . „ —.10
  - Onuț. Faur techi . . . . . „ —.20
  - Pantea Onuț Panti . . . . . „ —.20
  - Onuț Răuca . . . . . „ —.20 fl. 15.50
- Din Reșița dela:
  - Petru Anca paroch. . . . . „ 1.—
  - Veronica Ana preutésă . . . . . „ —.30
  - Paul Anca invet. . . . . „ —.55
  - George Mereu . . . . . „ —.50
  - Roschild Tina . . . . . „ —.40
  - Fülöp Izidor . . . . . „ —.20
  - Simion Hondrea . . . . . „ —.10
  - Vasit Rășinaru . . . . . „ —.10
  - Veisz Arnold . . . . . „ —.10
  - George Pașca . . . . . „ —.20
  - Onuț Baciū jude . . . . . „ —.20
  - Onuț Roșu . . . . . „ —.20
  - Veisz Iacob . . . . . „ —.10
  - Simion Purcel . . . . . „ —.20 fl. 4.15

Suma fl. 18946.20

Noutăți.

Din arhidieceasă. M. O. D. *Basilii Poruț*, viceprotopop al tractului Almașului, din cauza bătrănețelor a fost absolvat dela împlinirea agendelor protopopescl, cari s'au concrețuit interimalu M. O. D. Ioan Pop, administratorului protopopescl al tractului Morlacei.

Evrdsm. Dr. I. Popu, vicariul episcopesc al Rodnei și parochu gr. cat. în Năsăud, a fost întărit din partea ministeriului r. u. în postul de președinte al fondurilor scolastice din Năsăud.

Întru mărirea lui Dumneșcl. Iubitorii de frumuseța casei lui Dumneșcl Nicolaș Vulcu pădurariu în pădurea comunei vecine Bradu și soția sa Anna au dăruit s. noastre bisericii din Secădate un rind de ornate bisericesc cu tôte apertinențele sale în preț de 70 fl., cari dau o splendore s. bisericii și sunt spre plăcerea și mulțămirea credincioșilor. Pentru care faptă din partea noastră i-se exprimă laudă și recunoscință, dorindu-le dar și binecuvintare cerescă și rămânendu în speranța, că asemenea iubitori de Dumneșcl și de frumuseța casei sale fi voru urma pe venitorii. Secădate 25 Augustă 1894. *D. Cuteanu* vprotopopu.

La gimnaziul superior din Blăși s'a început anul scolastic în 4 a l. c. cu invocarea Spiritului Sântu și celebrarea sântei Liturgii din partea corpului profesoralu fiind de față în biserica catedrală întrégă tinerimea gimnasială. Fiind că în ultimele zile a lunii trecute nu era așa mare concursul de studenți ca în alți ani, era temere, că ne va scăde numărul școlariilor. Cu bucurie înse trebuie să constatăm, că cu atât a fost mai mare concursul în zilele următoare, așa cât în acestu an scolasticu gimnaziul Blășului este mai impoporat decât ori când altă dată. În anul trecut s'au înscris la gimnaziu 493 școlari și au fost două clase (I și II) paralele, pe când în anul acesta numărul celor înscrisi se urcă la 522 și sunt trei clase (I, II și III) paralele. Constatându faptul îmbucurătoriu, că la gimnaziul nostru din an în an crește numărul studenților, nu putem să nu ne exprimăm îngrijirea serioasă cu privire la împrejurarea, că la cele mai multe gimnasil din patrie, unde studenții români formați majoritatea precumpenitore ori minoritate însemnată, numărul lor a scăput de tottă tare în anii din urmă.

La gimnaziul român din Brașov s'a alesu directoru provisoru tinerele profesor dl. *Virgiliu Oniț*, retrăgându-se fostul director dl. *Ipolitu Ilasievici*.

Procesu de presă. Foile magiare aduc scirea, că *Wekerle* a dat ordinu procuratorului din Győr, ca să întenze procesu foil clericali „*Dunántuli Hirlap*“, care apare în Győr, pentru unu articolu din 5 Iuliu a. c. intitulat: „*Liberális kapacitálás*.“ Scire numita fõe. că guvernul după ce a îndupcatu pe principele *Batthyány-Strattmann*, să nu se prezenteze la votare în casa de sus, a încercat să înduplece și pe principele *Eszterházy Pál*. Nesuccedându-i a-lă capacita prin promisiuni, a recursu la amenințări dându-i a înțelege principelui, că dacă va merge să voteze în contra căsătoriei civile, va trage scurta în procesul de 600.000 fl., ce-lu are cu erariul. Principele, necedându presiunii liberale, a votat în contra căsătoriei civile. Suntem curioși, să vedem rezultatul procesului de 600.000 fl. și a celui de presă pentru calumnierea guvernului.

La Seghedin în temnița de stată a mai intrat unu român, anume dl. *Iustinu Ardeleanu*, care a fost condamnat la două săptămâni închisore în ultimul procesu de presă intentat foil umoristice-satirice „*Vulturul*“ din Oradea mare.

Peregrinațu la Maria-Poci. Pe cum cetim în „*M. Allam*“, la sərbătorea „*Adormirii Maicei Domnului*“ au cercetări mândstirea gr. cat. dela Maria-Poci cam 200.000 de persoane de naționalitate rutenă, română și magiară. Cu această ocaziune au fost acolo 110 preoți. „*M. Allam*“ vedendu acestu mare concursu de popor întrebă: că ore nu ar fi cu scopu a se ține unu congresu gr. cat. în contra proiectelor liberale.

Alumni seminariului centralu din Buda-pesta sunt provocați din partea superiorității seminariiale, că pe 12 Sept. să se prezenteze în institutu spre a se înscrie la universitate la timpul său.

Legea pentru asilele de copii voesce dl. ministru de culte să o esecntē. Spre scopul acesta a dat ordinatiune, prin care provocă comitetele administrative, ca să esamineze conspectele pruncilor obligați a cerceta asilele de copii, și acolo, unde se află cel puțin 40 de atari prunci, comitetul să anunțe și urgiteze obligațiunea de a se înființa asile.

† **Dr. Joseph cav. de Zhisman**, fostu profesor la universitatea din Viena, a murit în 4 a c. lovit de apoplexie, pe când se preumbla în parculu din Schönbrunn de lângă Viena. Defunctul a fost de 67 ani și a funcționat timp îndelungat ca profesor de dreptul bisericesc la facultatea juridică și s'a distins ca unu adâncu cunoscătoriu al dreptului bisericeii orientale. A și scris mult și cu multă erudițiune în cestiunea acestă.

PARTE SCIINTEFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinesci în biserica românească din Ardeal.

A.

Săborul mare.

(Continuare)

Deosebirea acésta esențială o a observat de multă agerul istoric Petru Maforu, ¹⁾ și a și cercat să o explice. Explicarea ar fi fostă foarte ușoră, dacă ar fi asemănată săborul mare cu *synodus generalis* alii Calvinilor. În locu de acésta însă el a alergat la o altă explicare tare forțată și chiaru pentru acea neintemeiată.

Sustine adecă Petru Maforu, că în Ardealu pururea numai unu archireu a fostu, adecă Mitropolitul Belgradului, și alii episcopi n'au fostu nici cându. De unde mitropolitul Belgradului neputendă ține sinodul cu episcopii sei în înțelesul Pravilei, a trebuit să țină cu protopopii, cari erau următorii chorepiscopilor, și apoi chorepiscopii încă vinu înainte în sinodele vechi din răsărită.

Explicarea acésta însă numai atunci ar fi întemeiată, dacă ar fi adevărate următoarele lucruri:

1. Că în Ardealu pururea numai unu archireu românesc a fostu.

2. Că canoanele din Pravilă permitu, ca unu mitropolit neavendū episcopi, cu cari să țină sinodul, să potă ține cu preoții.

3. Că chorepiscopii anticii, a căroru următorii sunt protopopii, toți fără deosebire, că fost'au episcopi consacrați sau numai preoți simpli, au avut votu decisiv în sinodele episcopilor, pe cari singure le cunoște dreptul orientalu de sinode adevărate.

Nici una din aceste trei premise însă nu este adevărată, și în specie:

1. Ce se ține de aceea, că în Ardealu pururea numai unu archireu românesc a fostu, deși nu putem admite, că mitropolitul Belgradului îi erau supuși ca sufragani toți episcopi enumărați de T. Cipariu, ²⁾ totuși datele, ce le avem despre unele episcopate românesce supuse mitropolitului Belgradului, sunt de așa, câtu numai cu greu ne putem îndoi despre existența lor. Astfelu despre episcopia Vadului din Ardealu lângă Deșu avem atari arme istorice, câtu mai că despre existența episcopiei acesteia se pôte convinge și celu mai sceptic scrutătoriu istoric. ³⁾ Asemenea stă cu episcopia Făgărașului, ⁴⁾ și cu a Maramureșului, care încă se ținea ore cându de Ardealu. ⁵⁾ Ba însuși P. Maforu recunoște, că mitropolitul Belgradului avea episcopi sufragani supuși în Ungaria. ⁶⁾ Dacă mitropolitul Belgradului dară a avut episcopi sufragani în Ungaria, atunci în înțelesul Pravilei cu aceștia trebuia să țină sinodul canonicu, și nu a avut nici unu motivu de a ține sinode cu protopopii în contra prescrierilor evidente ale Pravilei.

Altcum însuși Petru Maforu mai târziu și-a schimbatu părerea, și recunoște, că și în Ardealu pe lângă mitropolitul Belgradului au mai fostu și episcopi sufragani. Scaunele episcopatelor sufragane însă, ține nu fără probabilitate, că le-au ștersu violența calvinescă, ca și în privința acésta biserica românească din Ardealu să fie asemene bisericii celei calvinesce, carea nu avea decâtu numai o superintendență în Ardealu. ⁷⁾

Astfelu stând lucrul, câtu de ușor potea Petru Maforu explica săborul mare alii bisericii românesce din Ardealu, asemănându-l cu *synodus generalis* alii Calvinilor. Atunci ușor ar fi aflatu, că și săborul mare a fostu o instituțiune introdusă de calvini în biserica românească, ca guvernându-se prin el să fie asemene celei calvinesce, carea încă prin *synodus generalis* se guverna. Atunci n'ar fi avut lipsă să alerge la supunerea neintemeiată, că în săborul mare alii bisericii românesce din Ardealu protopopii sunt întru toate episcopi cu jurisdicțiune episcopescă, și numai ordulu episcopescu le lipsese.

2. N'ar fi avut lipsă să alerge la o atare supunere, fiindu că dacă în adevăr mitropolitul Belgradului a fostu singuru în

¹⁾ Petru Maforu »Protopopadichia« §. 42 și »Istoria bisericii Românilor« pag. 324.

²⁾ Acte și Fragmente XII.

³⁾ Veđi Ios. Kemény Codex diplomaticus t. IV pag. 447 »Transilvania« 1874 pg. 153 și Șaguna »Istoria bisericească« II pag. 120.

⁴⁾ Veđi titulu mitropolitului Varlaam în molitvnicul dela 1689 și Acte și Fragmente pag. III.

⁵⁾ Cf. »Istoria bisericii românesce unite cu Roma« de Dr. Ales. Grama pag. 69.

⁶⁾ Protopopadichia § 15.

⁷⁾ »Istoria bisericii Românilor« pag. 163.

Ardealu, căci sau n'a avut nici cându episcopi sufragani, sau episcopatele sufragane fură suprimate de principii calvinesci, și așa nu avea episcopi cu cari să țină sinodul, canoanele resăritene din Pravilă nu prescriu, ca să se țină sinode cu protopopii, ca și cum aceștia ar fi episcopi, ci prescriu, ca să se țină sinodul cu episcopii din mitropolia învecinată. ¹⁾ Mitropolia cea mai aprópe de Ardealu era cea din România, a căru mitropolit funcționa și ca esarcu preste mitropolia din Ardealu. Și acesta în unele casuri se și acomoda dispozițiilor acestora a dreptulu orientalu din Pravilă cu privire la mitropolia Ardealului, în care din lipsa episcopilor nu se putea ține sinodul mitropolitanu în înțelesul canoanelor.

Anume, pe cum vom vedé mai târziu în tractatul despre alegerea mitropolitului din Ardealu, dreptul orientalu din Pravilă poftesce, ca pe episcopi éráși episcopi să-i alegă.

Nefindu în Ardealu decâtu unu singuru mitropolit pe timpul principilor calvinesci, nu erau episcopi cari să alegă pe mitropolit în înțelesul canoanelor, ci-lu alegea clerulu, și-lu întăria principele, și apoi celu alesu și întăritu mergea în România să se sântescă de mitropolitul Tergoviștei și esarchulu Ungrovlachiei și alii plaiurilor. Acesta spre a da alegerii mitropolitului Belgradului coloritul legalu, aduna tot-deuna sinodul episcopescu din celu puținu trei archirei, și pe alesulu clerulu din Ardealu la mitropolia Belgradului îl supunea unei noue alegeri prin archirei, așa pe cum prescrie dreptul orientalu, și numai după aceea îl sântia. ²⁾

3. Ce se ține de a treia supozițiune alii Petru Maforu, că chorepiscopii, a căroru următorii sunt protopopii, aveau votu în sinodele archieresci, însemnăm, că acésta în o privință e adevărată, în alta nu. Chorepiscopii unii erau numai preoți simpli, cari ca vicari alii episcopilor supraveghiau preste preoțimea, bisericile și poporul dela sate. Aceștia n'au avut nici cându votu în sinodele din răsăritu, cari erau numai sinode de archirei.

Se întâmplă însă în timpul gónelor păgâne, de câte unu episcop alii ver unei cetăți cădea dela credință, și prin aceea își pierdea episcopatul, și în locul se alegea altulu. Asemene pe timpul luptelor cu ereticii se întâmpla, de câte unu episcop cădea în eresie, și pierdendu-și episcopatul îl ocupa altulu. Dacă acum atari episcopi mai târziu făceau penitență și se rentorceau în sinul bisericii, episcopatul avut mai înainte și pierdut în mod legalu nu-lu mai puteau căpéta înderéptu. Pe aceștia apoi îi folosiau episcopi cetăților de vicari preste bisericile, preoții și poporul de pe la sate. Fiindu că însă prin cădere dela credință ordulu episcopescu nu și-l'au perdut, așa puteau lua parte cu votu decisiv în sinodele archieresci, fiindu că erau episcopi adevărați și consacrați ca și ceilalți. ³⁾ Nu luau însă parte la sinode, încâtu erau o specie de vicari alii episcopilor, cum sunt astăzi protopopii, căci vicarii sau chorepiscopii, dacă erau numai preoți, n'au avut nici cându dreptul de a lua parte la sinode cu votu decisiv.

Datina, ca la sinodele archieresci să ia parte nu numai episcopi cu diecese, ci și cei ce nu aveau diecesa lor proprie, ci numai ordulu episcopescu, cum erau unii din chorepiscopii anticii, s'a păstrat până în ziua de astăzi în răsăritu. Așa ca să nu mergem mai departe, »sfintul sinodul« din regatul României alcătuit după norma sinodelor stabile din anticitate (*συνόδος διαρκώς ενδημοῦσα*) este alcătuitu nu numai din episcopi cu diecese, ci și din cei fără diecese, sau titulari, de cari sunt mai mulți în România. ⁴⁾

Explicarea lui Petru Maforu însă mai este neacceptabilă și din altă pricină.

După canoanele din Pravilă, pe cari le citéză însuși elu, sinodele din răsăritu consau numai din episcopi. Celalaltu cleru, și cu deosebire celu ruralu, nu era reprezentat de locu în acele sinode. Singuru oficialii mai înalți alii patriarcului sau mitropolitului erau de față în sinodul, însă nu cu votu decisiv, ci numai pentru împlinirea agendelor esterne ale sinodului, din care causă se și numiau numai »παράκαθημενοι«.

¹⁾ Can. II alii sinodului I dela Constantinopolu în Pravilă și tălculu canonulu acestuia în Pidalionu. În originalulu grecu Pitra op. cit. tom. I. pag. 509.

²⁾ Veđi Acte și Fragmente de T. Cipariu pag. 237.

³⁾ A se vedé despre chorepiscopii Thomassin »Vetus et nova ecclesiae disciplina« I. l. 2, c. 1 și 2. Natale Alexandru »Historia ecclesiastica« Saec. 4. diss. 44 în appendice și De Marca »De concordantia sacerdotii et imperii« 2. 13.

⁴⁾ Legea organică a sfintei biserici autocefale ortodoxe române pag. 9.

⁵⁾ Zishman op. cit. pag. 35 și uu.

În săborul mare însă, care nu consta numai din protopop, pe cum am văzut, lua parte cu vot decisiv și celalalt cler.

Putem așa dară să dicem, că modul cum explică Petru Maiorescu săborul mare al bisericii românești din Ardeal spre a-l aduce în armonie cu dispozițiile dreptului orientat este deplin neîntemeiat. Nu rămâne alta, decât să-l explicăm din influența calvină, după ce atât de mare este asemenarea între el și synodus generalis al Calvinilor din Ardeal în vechiul 16 și 17.

* * *

Alte deosebiri între sinódele orientale și săborul mare. Urmărind și mai departe deosebirea între săborul mare al bisericii românești din Ardeal și între sinódele din răsărit ținute după normele prescise în Pravilă, ne convingem încă și mai tare, că săborul mare al bisericii românești din Ardeal nu este o instituție născută din acomodare după Pravilă, ci produsă de presiunea calvină.

Întâia chemare a sinódelor orientale, fie acele patriarhali, fie mitropolitane este, ca toate afacerile să le rezolveze în înțelesul dispozițiilor și canónelor bisericii universale și cu deosebire în conformitate cu drépta credință a acelei biserici. ¹⁾

De acesta însă nici vorbă nu putea să fie în săborul mare al bisericii românești din Ardeal pe timpurile dinainte de s. unire. Căci toate decisiunile săborului mare trebuiau să fie suprarevedute de synodus generalis al calvinilor, care de bună samă că nu le măsura după canónele bisericii răsăritene, ci după principiile de credință și disciplină ale calvinilor. Pe calea acesta în decisiunile săborului mare au intrat destule lucruri curate calvinesci, cum vom vedea mai târziu.

Mai departe în competența sinódelor orientale cădea desbateră cestiunilor dogmatice, liturgice și canonice, ce pôte să aibă loc în teritoriul supus jurisdicțiunii sinodului respectiv, și decideră lor în armonie cu dogmele și canónele bisericii ecumenice. ²⁾ Săborului mare al bisericii românești din Ardeal îi era interzisă acesta chiar prin lege, deși celorlalte confesiuni din țară le era iertată. ³⁾ Îi era interzisă, pentru că principiul calvinesc și-a rezervat mâna liberă asupra săborului mare,

¹⁾ Novella 128 c. 10.

²⁾ Can. Ap. 37 în Pravilă. Can. 20 Antiochen asemenea în Pravilă. În originală Pitra Op. citată t. I. pag. 21, și tom. II pag. 468.

³⁾ Vezi Approbatăe Constitutiones. Tit. I. Art. 3.

ca cu ajutorul lui să pôtă pe încetul calvinii deplină biserica românească.

Obiectul de competență în sinódele arhieresci după dreptul orientat era mai departe esaminarea alegerii episcopilor mitropoliei respective, inspecțiunea alegerii episcopilor, mutarea lor dela o diecesă la alta, confirmarea celor aleși, pe cum și schimbările în episcopate, cum e ridicarea unui episcopat nou, suprimarea unui vechiu și altele. De acestea nici vorbă nu putea să fie în săborul mare al bisericii românești din Ardeal, deoarece pe timpul, de când avem date despre el, afară de mitropolitul nu mai era alt episcop în Ardeal.

Totul obiect al sinódelor arhieresci după dreptul orientat era a primi și a judeca în forul de a două instanțe apelațiunile dela judecările episcopilor și ca forul de întâia instanță a judeca asupra acuzelor ridicate împotriva ver unui episcop. ¹⁾ Nefind în Ardeal episcopi afară de mitropolitul, atâr cause nu se puteau pertracta în săborul mare.

În sinódele ținute în conformitate cu dispozițiile dreptului orientat se alegeau câte odată episcopi pentru scaunele vacante de sub jurisdicțiunea sinodului respectiv. ²⁾ Nici odată însă nu se alegeau oficialii episcopilor, cum se alegeau „titarii“ și „jurații“ scaunului în săborul mare al bisericii românești din Ardeal.

Asemenea sinódele orientale aveau dreptul de a inspecționa, ca averea episcopilor să se manipuleze în conformitate cu sfintele canóne. Acesta sta în luarea episcopului la răspundere; dacă se abătea dela canóne, și averea bisericească o întrebuința spre alte scopuri. ³⁾ Nu se amestecă însă în administrarea acelei averi prin episcopii sufragani, fiind aceștia autonomi în administrarea ei. Săborul mare al bisericii românești din Ardeal însă avea dreptul suprem atât cu privire la inspecțiunea cât și cu privire la administrarea averii bisericești.

Am putea continua paralela între săborul mare și sinódele orientale ținute în înțelesul Pravilei. Cu câtă însă ne-am dimitte mai afundă, cu atâta deosebirea între ele ar fi mai lămurită.

(Va urm.)

* * *

¹⁾ A se vedea pe larg despre lucrurile aceste Zishman »Die Synoden und die Episcopalaemter in der morgenländischen Kirche« pag. 10 și uu. și 65 și uu.

²⁾ Can. 4 dela Nicea I. în Pravilă. În orig. Pitra op. cit. tom. I pag. 428.

³⁾ Can. 25 Aptocheu în Pravilă la Pitra op. cit. tom. I. pag. 465 în originală.

Frați și surori.

De Iulio Diniz.

I.

Iosé das Dornas era un țeran bine situat, sănătos și cu un suflet așa de senin, cătă toate ale vieții le întimpina cu ore care zimbetă, dar cu un zimbet sincer, firesc și nepreocupat, ce lui ca și altora le era o plăcere, nu pe cum sunt risetele respingătoare, silite și descurajate ale lui Democritu.

În punctul agronomiei el era cel mai de frunte; toți, până și senhorul Moraes Svares puteau să învețe dela el. În butul celor șese dec de ani ai săi întrecea el și pe unii făcăi de două dec de ani în privința țării și a elasticității. Cântatul de dimință al cocoșilor îi era o muzică foarte cunoscută, și dorile pentru dânsul nu cuprindeau grații necunoscute; răsăritul sorelui îi afla deja în picior, și după apunerea sorelui piciorul lui era încă tari și neobosite.

Lumea dice, ce e drept, — nu știu, dacă corăspunde ori nu adevărului, — că ce-i prea mult, nu-i sănătos, și că binecuvântarea Domnului este mai bună decât sculară prea timpurie din pat, dar în cazul acesta proverbiul s'a dat de minciună ori cel puțin a dovedit, că prevedința nici scularii timpurii nu-i denegă une ori ajutorul său, căci pe Iosé das Dornas l'a binecuvântat în vechiul tuturora. Până la sfârșitul lui August

intrau carțile încărcate prin porța lui cu rólele câmpului, și Sân-Mihaiu la puțin a vădit atâta imbelșugare ca la dânsul.

Acesta și o esperință îndelungată, câștigată pe câmp în arșița sorelui și în ploe rece, îl făcuse pe Iosé o mărime stimată de toți consătenii lui.

Nici ca de cap de familie nu se putea vorbi ceva rău despre el. Două dec de ani trăise el în deplină armonie cu soția sa, și după ce l-o luase Dumnezeu, se îngriji de cei doi fii ai săi cu o gingășie, care amăsurat caracterului lui nici odată nu degenera în gulgire, ci se potența până la cea mai estremă jertfă.

Paternitatea sa bătrânul Iosé la nici un casu nu o putea denega fiiilor săi celui mai bătrân. Cine vedea pe tatăl, vedea pe Pedro, cine vedea pe Pedro, vedea pe tatăl lui, așa de mare era între ei asemănarea de chip, de expresiunea feței și de privire deschisă. Aceea-și dezvoltare fizică puternică, aceea-și musculatură vînjosă la amândoi, ce pe tată și pe fiu l-ar fi făcut vrednic de o potrivă de a servi de model la o statuă a lui Hercule.

Pedro era idealul frumșetii bărbătesci, firesc, că în înțelesul celor vechi, căci gustul modern, durere, tare se abate de către cei vechi în predilecțiunea sa față de ceea ce este gingaș și delicat.

Natura și structura corpului îndruma

pe Pedro, să se facă plugari asemenea tatălui său, și cestă din urmă privia în el pe următorul său, pe fitoriul său stăpănu preste imbelșugarea din șură și grajduri.

Al doilea, Daniil, avea cu totul alte însușiri trupesci și sufletesci. Era gingaș și foarte blond, de o sănătate, ce se clătina mereu, și deja și mâinile lui subțiri, graiul lui debil și blând dovedeau de ajuns, că în vinele lui curgea mai mult din sângele mamei sale, decât de acela, care împărțea o putere atât de vrednică de invidiat părintelui și fratelui său. Daniil era întru toate o fire contrară la a lui Pedro, o ființă de felul acelor, cari se cresc a mare și răsărându-se pe perin de mătășă privesc din dosul unor perdele de mull, era nu ca și cum ar fi fost așezat pe un așternut dur țerănesc al tatălui său. Acesta privia cu adâncă grijă la debilul său fiu, cum va putea acesta să suporțe ferbințele din Iuliu și furtunile din Decembre la lucrul câmpului; acestea toate le vedea Iosé și nu scia totuși, ce să începă cu el. Iosé das Dornas se chinua amar cu gânduri referitoare la viitoriul lui Daniil și nesciind, ce să facă, în urmă se întorse către parochul satului cerându-i sfatul.

Acesta, un bătrân prietinos, care avea Evangelia tocmai așa în inimă ca și în cap, îl ascultă cu băgare de samă și-i duse apoi în ton pretinos:

„Al dreptate Iosé, Daniil e prea mic și slab pentru lucrul câmpului, dar apoi ce-ți bați capul atâta pentru sôrtea tinărului, — nu ai tu undeva într'unu unghetă nisece parale, cu cari să-lu poți ține la școlă?”

Iosé Dornas surise cu acea indestulare, ce o simțim, cându auțim pe altcineva vorbindu despre unu secret și plăcutu cugetă ală nostru.

„Tocmai la asta mă gândiam și eu, părinte Antonio,” țise el cu modestie, „dar apoi am o mulțime de gânduri, cari se împotrivesc hotărîrii.”

„Gânduri? — Of, of, tu-mi aduci aminte de unu unchiu ală meu, care pururea țicea, că nimica nu poate aduce atâtea nefericiri asupra omenimii ca știința, și pe mine încă nu voia, să mă lase să studiez. Gândesci dór și tu așa, Iosé?”

„Nu, sigură nu, părinte Antonio, dar nu știu, că bine va fi ore, ca Daniil să se facă învățat, pe când Pedro rămâne tot plugariu ca și mine. N'asî vre, ca tinărul să desprețuească ore cându pe frate-său.”

„Acea Daniil nu o va face,” replică preotul. „Elu se va convinge, că știința nu poate să ne scutescă de durerile și ispitele lumii, elu va esperia, că și mâna, ce pórta péna, întocmai ca și mâna, ce ține córnele plugului, numai sub scutul lui Dumneșu este în stare, să producă ceva bine. — Trimite tinărul la mine, ca să-l dau ceva instrucțiune din latină. Preafericita Fecióră să te păzescă pe tine și pe elu și pe noi pe toți. Aminu!”

Bucurându-se din adâncul inimei, că i-se împlinesc ferbința lui dorință, grăbi Iosé das Dornas către casă, și după optu țile vedemă pe Daniil deja cu cărțile subsoară plecându spre casa parochială.

II.

„Uite, uite, Tia Thomazia,” grăi o bătrână, ce ședea ghemuită pe prag și torcea,

„privesc numai pe micul lui Iosé das Dornas, cum grăbesce la școlă!” — — —

„Dór încă nu știi, Tia Custodia, că tatălă sêu vre să-lu facă preot?” îi țise vecina de dincolo învîrtindu la fusă.

„Nu vorbi! — Ha, ha!” — — Tia Thomazia trebui să-și aducă mai întâiu în rîndu caerulă, mai înainte de ce ar fi răspuns: „Ori cum veți vîsla, tóte înzădaru, dacă vîntul e potrivnicu. Lucre Pedro ori câtă, ce folosă are? — Nobilul senhor Daniil la adecă totă îi va mânca cea mai bună bucătură de dinaintea nasului, Tia Custodia.”

„Așa, așa este, acésta a moștenit-o dela mamă-sa — și apoi — — numai, Tia Thomazia, aduci-ți aminte de unchiul sêu Ioachim do Morgado? Aduci-ți aminte? — —

„O, de elu să nu-mi aducă aminte! — — Ioachim do Morgado? — —

Și amîndouă bătrânele își netețiau pèrul sêu căruntă, și zimbiau cu buzele lor veseșite și vinete într'unu chipă, ce dovedia, că Ioachim do Morgado, cumnatul lui Iosé, despre care tocmai era vorbă, a făcutu odinóră adâncă impresiune asupra ambelor. Într'aceea micul Daniil pe cariera latinei sdrobia mereu la sustantive și adiective cu o îndemănare, ce numai bucurie îi făcea tatălă sêu, care amusat de acésta își da tótă silința de a imita vorba latinescă a ficiorului sêu, și-i țicea în tonu serios: „Fă numai, copile, totu, ce-ți spune domnul părinte; tóte suntă fórte frumoșe! Cum se și țice numai asta? Trauca, trinque, trinque? — Veți așa lucruri minunate tatălă têu nici odată nu a avut parte să învețe.”

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut în Editura librăriei H. Steinerberg *Max Nordau: Degenerare* 1 volum în 8° de 27 cîte; ediție de Luxă, lei 3.50. De vîndare la tóte librăriele din țară.

Au apărut din „Biblioteca Unirii”

Cestiuni

din

dreptul și istoria bisericii românești unite, studiu apologetic din incidentul invectivei „Gazetei Transilvaniei” și a dlui Nicolău Densușană asupra Mitropolitului Vancea și a bisericii unite. Partea I. 272 pag. 8°. Prețulu 70 cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Prețulu 1 fl. Ambele părți expedate franco 1 fl. 85 cr.

Chiară acum a apărut de sub tipari și se află de vîndare la tipografia seminarială

Euchologii

edițiunea a doua, revădită după originalul grecesc și îndreptată în mod însemnat. Formatu 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tipariu frumos în negru și roșu. — Prețulu nelegat fl. 2.80, érá legat în piele tare fl. 3.80. 4)

Totu acolo se mai află:

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la oaltă 1 fl. 50 cr.

Pregătire la mórte, adecă considerațiunil asupra maximelor eterne folositoare tuturor pentru meditare și preoților spre a predica, de *Alfonșu Maria de Liguori* Doctoru alu Bisericii. În versiune românească de Membrii societății de lectură Inocențiu M. Clain. Blașiu 1893. Tipografia Seminariului arhidieceșan. Oplu are 425 p. în 8° mică. Prețulu 80 cr. Editura societății.

Triodă, crudo fl. 6.50, legat în piele tare și cu copci fl. 10.

Orologerită, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Istoria particulară a bisericii unite de Dr. A. Grama broș. 1 fl. 50 cr.

4) În Nr. 12 din eróre s'a tipărit prețulu fl. 2.50 și 3.50.

Editoru și redactoru răspundătoru:

Dr. Victor Szmigelski.

Cu deosebită stimă cuteză a încunoscintă pre Veneratulă Cleru greco-catolică, că precum și până acum iașu asupra-mi gătirea de **iconostase, amvóne, altare**

și alte obiecte de ale instruirii interne a bisericelor, în ce privesc lucrul de mészari și de sculptoră, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icóne sante, dimpreună cu aședarea acelor obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescă cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericile greco-catolice au căștigat recunoscere deosebită, și tóte mă îndreptătesc la sperarea, că Veneratulă Cleru mă va împărtăși ocașional-minte de prețuită-i încredere. Silința mea se va îndreptă totu-deauna într'acolo, că și de aci înainte se merită renumele celu bun, care mi-lam căștigat până acum.

Prin tariful de zone dispăréndu departările, prin acésta capacitatea de concurență mi-sa mărită.

Rogându-mă pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carol Müller,

auritoru și fabric. de recuis. biseric.

(6) 30—52

Turnătoria de clopote și de metale a lui ANTONIU NOVOTNY

în

(2) 17—26

Timisióra-Fabrică

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la preturarea clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopotiri întregi armonioșe, pe lângă garanță pe mai mulți ani, în fiesce care mărime provedute cu ajustări de feru bătut construite spre a întorce clopotele cu ușurință în ori ce parte, îndată ce sunt bătute de o lature, prin ceea ce sunt mântuite de a se strica.

Cu deosebire recomandă de elu inventate și de mai multe ori premiate

Clopote patentate găurite,

cari au unu tonu mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoșă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, câtu unu clopotu patentat de 300 kg. este egal în tonu cu unulu de 400 kg. turnat după sistemul vechiu.

Mai departe se recomandă spre facerea de scaune de fieru bătut de sine stătătoare, spre proadjustarea clopotelor bătrâne cu coróne de feru bătut ca și spre turnare de clopote pentru orológe și de tóce din metalu. Clopote în greutate de 300 kg. și mai jos se află tot-deuna în magazin.

Prețurile ilustrate se trimită gratis și franco.